

НАВЧАЛЬНО - НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ
АГРОТЕХНОЛОГІЙ, СЕЛЕКЦІЇ ТА
ЕКОЛОГІЇ

ПДАУ
ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Навчально-науковий інститут агротехнологій, селекції та екології

Кафедра селекції, насінництва і генетики

**МАТЕРІАЛИ IV ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-
ПРАКТИЧНОЇ ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЇ**

**“СУЧАСНІ НАПРЯМИ ТА ДОСЯГНЕННЯ
СЕЛЕКЦІЇ І НАСІННИЦТВА
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ КУЛЬТУР”**

м. Полтава, 31 березня 2026 р.

УДК 631.527: 631.53

Сучасні напрями та досягнення селекції і насінництва сільськогосподарських культур: матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції (31 березня 2026 року) / Редкол.: М.М. Маренич (відп. ред.) та ін. Полтава: ПДАУ, 2026. 176 с.
<http://doi.org/10.5281/zenodo.20050879>

У збірнику тез наведено результати наукових досліджень науково-педагогічних працівників та здобувачів вищої освіти Полтавського державного аграрного університету, а також здобувачів та науковців науково-дослідних установ НААНУ та закладів вищої освіти МОН України.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Маренич М.М. – директор навчально-наукового інституту агротехнологій, селекції та екології, професор кафедри селекції, насінництва і генетики, доктор с.-г. наук, професор;

Юрченко С.О. – завідувач кафедри селекції, насінництва і генетики, кандидат с.-г. наук, доцент;

Тищенко В.М. – професор кафедри селекції, насінництва і генетики, доктор с.-г. наук, професор;

Білявська Л.Г. – професор кафедри селекції, насінництва і генетики, доктор с.-г. наук, професор;

Кулик М.І. – професор кафедри селекції, насінництва і генетики, доктор с.-г. наук, професор;

Шокало Н.С. – доцент кафедри селекції, насінництва і генетики, кандидат с.-г. наук, доцент;

Баган А.В. – доцент кафедри селекції, насінництва і генетики, кандидат с.-г. наук, доцент;

Рибальченко А.М. – доцент кафедри селекції, насінництва і генетики, кандидат с.-г. наук, доцент;

Криворучко Л.М. – доцент кафедри селекції, насінництва і генетики, кандидат с.-г. наук, доцент;

Барат Ю.М. – доцент кафедри селекції, насінництва і генетики, кандидат с.-г. наук, доцент.

Рекомендовано до друку засіданням вченої ради Навчально-наукового інституту агротехнологій, селекції та екології ПДАУ, протокол № 9 від 27 квітня 2026 року.

ISBN 978-617-8797-29-4

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ ТА ДОСЯГНЕННЯ У СЕЛЕКЦІЇ РОСЛИН

Самородов В. М., Чеботарьова Л. В. АКАДЕМІК МИКОЛА ГРИШКО (1901–1964) – ПОСТАТЬ, ОСЯЯНА ТВОРЧИМ ГОРІННЯМ	8
Самородов В. М., Шиян О. О. Є. С. ГУРЖІЙ (1906-1983): З ПЛЕЯДИ МАЙСТРІВ-СЕЛЕКЦІОНЕРІВ	11
Самородов В. М., Шиян О. О. ВИЗНАНИЙ СЕЛЕКЦІОНЕР І ОСВІТЯНИН: ДО 75-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ ВОЛОДИМИРА ТИЩЕНКА	14
Шокало Н. С. ШЛЯХ ТА ДОСЯГНЕННЯ ВИДАТНОГО СЕЛЕКЦІОНЕРА	17
Вергунов В. А. КУЛЬТУРА РИЦИНИ В ТВОРЧІЙ СПАДЩИНІ УРОДЖЕНЦЯ ПОЛТАВЩИНИ, АКАДЕМІКА В. Г. РОТМІСТРОВА (ДО 160-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ)	19
Олешко Я. В. ШТУЧНИЙ ДОБІР ЯК ОСНОВНИЙ МЕТОД СЕЛЕКЦІЇ РОСЛИН: ІСТОРІЯ ТА ЗНАЧЕННЯ	24
Білявська Л. Г., Мудряк М. О. РОЗВИТОК НАСІННИЦТВА СОЇ В УКРАЇНІ	26

СЕКЦІЯ 2. ОСОБЛИВОСТІ ВЕДЕННЯ СЕЛЕКЦІЇ І НАСІННИЦТВА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ КУЛЬТУР В УМОВАХ ЗМІН КЛІМАТУ. ВИКОРИСТАННЯ НОВІТНІХ МЕТОДІВ У ТЕХНОЛОГІЯХ СЕЛЕКЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ ПОЛЬОВИХ КУЛЬТУР

Барилко М. Г., Захаренко В. А. ЕЛЕМЕНТИ МЕТОДИКИ ГІБРИДИЗАЦІЇ ГОРОШКУ ПОСІВНОГО (ЯРОГО)	29
Білинська О. В., Усова З. В., Реліна Л. І., Богуславський Р. Л., Усова Н. О. РІЗНОМАНІТТЯ ПРЕДСТАВНИКІВ РОДУ <i>Aegilops</i> spp. ЗА СПЕКТРАМИ ЗАПАСНИХ БІЛКІВ ЕНДОСПЕРМУ	31
Чернобай С. В., Рябчун В. К., Мельник В. С., Капустіна Т. Б., Щеченко О. Є. ДЖЕРЕЛА ЦІННИХ ГОСПОДАРСЬКИХ ОЗНАК ТРИТИКАЛЕ У СЕЛЕКЦІЙНИХ РОЗСАДНИКАХ ПЕРШОГО ТА ДРУГОГО РОКУ	35
Чернобай Ю. О., Рябчун В. К., Кузьмишина Н. В., Шиянова Т. П. ЗБЕРІГАННЯ НАСІННЯ ЗРАЗКІВ ПОМІДОРА ЇСТІВНОГО У КОНТРОЛЬОВАНИХ УМОВАХ	38
Чернищенко П.В., Скидан В.О., Глибокий О.М., Шелякін В.О. ВИЗНАЧЕННЯ АДАПТИВНОГО ПОТЕНЦІАЛУ СЕЛЕКЦІЙНОГО МАТЕРІАЛУ СОЇ ЗА УРОЖАЙНІСТЮ ТА СТАБІЛЬНІСТЮ ПОКАЗНИКІВ ЯКОСТІ НАСІННЯ	40

Горбачова С. М., Горлачова О. В., Пономаренко Н. С. РЕЗУЛЬТАТИ СЕЛЕКЦІЇ ПРОСА НА СТІЙКІСТЬ ДО ПОСУХИ ТА ВИСОКУ ПРОДУКТИВНІСТЬ І ЯКІСТЬ	43
Філоненко С. В., Крупський В. К., Беззубенко Я. О. ОПТИМІЗАЦІЯ ТЕХНОЛОГІЇ ВИРОЩУВАННЯ НАСІННИКІВ БУРЯКІВ ЦУКРОВИХ ЗА ВПРОВАДЖЕННЯ РІЗНИХ ІННОВАЦІЙНИХ ЕЛЕМЕНТІВ	45
Nazarenko M. M., Izhboldin O. O. GENOTYPE VARIATION OF WINTER WHEAT YIELD	48
Nazarenko M. M., Okselenko O. M. EVALUATION OF POSITIVE CHANGES IN WINTER WHEAT VARIETIES UNDER DAB ACTION	51
Nazarenko M. M. INFLUENCE OF ENVIRONMENT ON WINTER WHEAT PRODUCTIVITY	54
Солонечна О. В. ВИХІДНИЙ МАТЕРІАЛ ДЛЯ СЕЛЕКЦІЇ ЯЧМЕНЮ ЯРОГО ЗА СТІЙКІСТЮ ДО ВИЛЯГАННЯ	57
Тромсюк В. Д. СЕЛЕКЦІЯ ТРИТИКАЛЕ ОЗИМОГО НА ПІДВИЩЕННЯ ВИХОДУ СУХОЇ РЕЧОВИНИ ЗЕЛЕНОЇ МАСИ	60
Філоненко С. В., Жидок В. В., Сливний П. Ю. ЕФЕКТИВНІСТЬ РЕГУЛЮВАННЯ МІКРОЕЛЕМЕНТНОГО ЖИВЛЕННЯ НАСІННЄВИХ РОСЛИН БУРЯКІВ ЦУКРОВИХ	62
Жук О. І. РЕАЛІЗАЦІЯ ПОТЕНЦІАЛУ ВРОЖАЙНОСТІ СОРТІВ ОЗИМОЇ ПШЕНИЦІ ЗА ПОГОДНИХ УМОВ РОКУ	65
Юрченко С. О., Демченко А. О. КРИТЕРІЇ ДОБОРУ СОРТІВ І ГІБРИДІВ СОЛОДКОГО ПЕРЦЮ (<i>CAPRICUM ANNUUM L.</i>) ДЛЯ ВИРОЩУВАННЯ В УМОВАХ ЗАХИЩЕНОГО ҐРУНТУ	68
Юрченко С. О., Єфімовський Д. О. ФОРМУВАННЯ, ЗБЕРЕЖЕННЯ ТА ПІДВИЩЕННЯ ПОСІВНИХ ЯКОСТЕЙ НАСІННЯ СОЇ	72
Коваленко Н. П., Поспєлова Г. Д., Шерстюк О. Л. ТРАНСФОРМАЦІЯ СЕЛЕКЦІЙНИХ ПРІОРИТЕТІВ РОДУ <i>ROSA L.</i> : ВІД ЕСТЕТИЧНОГО ДОМІНАНТУ ДО БІОЛОГІЧНОЇ ТА КЛІМАТИЧНОЇ РЕЗИСТЕНТНОСТІ	74
Юрченко С. О., Лагута А. І. ПРИНЦИПИ ФОРМУВАННЯ СОРТОВОГО СКЛАДУ ПОМІДОРА ЇСТІВНОГО (<i>Solanum lycopersicum L.</i>) ДЛЯ ВИРОЩУВАННЯ В УМОВАХ ЗИМОВИХ ТЕПЛИЦЬ	78

Криворучко Л. М., Тищенко В. М., Макаова-Меламуд Б. Є., Котелевський Є. Ю.	80
ГОСПОДАРСЬКО-БІОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ НОВОГО СОРТУ ПШЕНИЦІ ОЗИМОЇ ВАЛЕНСІЯ ПОЛТАВСЬКА СЕЛЕКЦІЇ ПОЛТАВСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО АГРАРНОГО УНІВЕРСИТЕТУ	
Гулік М. В.	
АКТУАЛЬНІСТЬ І ОСОБЛИВОСТІ ВИРОЩУВАННЯ КОНОПЕЛЬ ПОСІВНИХ (<i>CANNABIS SATIVA L.</i>) В УКРАЇНІ	82
Баган А. В., Перетятко Я. О., Литвиненко Н. М.	
АНАЛІЗ СОРТИМЕНТУ ТРОЯНДИ <i>Rosa L.</i>	85

СЕКЦІЯ 3. СОРТОВІ ТЕХНОЛОГІЇ ВИРОЩУВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ КУЛЬТУР ЯК ФАКТОР ПІДВИЩЕННЯ ПОТЕНЦІАЛУ УРОЖАЙНОСТІ

Філоненко С. В., Бахаутдінов Д. С., Бейдик О. О., Філоненко Л. М.	
АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ СУЧАСНИХ ГЕРБІЦИДІВ У БУРЯКІВНИЦТВІ	88
Бараболя О. В., Яновський Р. О.	
ПОТЕНЦІАЛ НОВИХ СОРТІВ ПШЕНИЦІ ОЗИМОЇ У СУЧАСНОМУ ГОСПОДАРСТВІ	91
Філоненко С. В., Калуцький Є. О., Матюха А. М., Бувалець О. А.	
ОПТИМІЗАЦІЯ ПРОДУКТИВНИХ ХАРАКТЕРИСТИК БУРЯКІВ ЦУКРОВИХ ЗА РІЗНИХ АГРОТЕХНІЧНИХ ЗАХОДІВ	94
Кузьменко Н. В., Гутянський Р. А., Глибокий О. М., Жижка Н. Г., Шелякіна Т. А.	
УРОЖАЙНІСТЬ ТА ЯКІСТЬ ЗЕРНА СОРТІВ ЯРОГО ЯЧМЕНЮ ЗАЛЕЖНО ВІД УМОВ ВИРОЩУВАННЯ	98
Огурцов Ю. Є, Буряк Ю. І., Чернобаб О. В.	
УРОЖАЙНІСТЬ БАТЬКІВСЬКИХ КОМПОНЕНТІВ СОНЯШНИКУ ЗАЛЕЖНО ВІД СОРТОВИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ТА СПОСОБУ ЗАСТОСУВАННЯ РЕГУЛЯТОРІВ РОСТУ	100
Красовський В. В., Дяченко-Богун М. М., Шкура Т. В., Чернецька Л. В., Федько Р. М., Черняк Т. В.	
ФОРМУВАННЯ ГЕНОФОНДУ <i>ACTINIDIA CHINENSIS</i> PLANCH. В ХОРОЛЬСЬКОМУ БОТАНІЧНОМУ САДУ	103
Барат Ю. М., Сіренко М. Д.	
ПЕРСПЕКТИВИ ВИРОЩУВАННЯ ІРГИ КАНАДСЬКОЇ В УКРАЇНІ	111
Марініч Л. Г., Мотрій О. С.	
ВПЛИВ СПОСОБІВ СІВБИ НА ФОРМУВАННЯ ГЕНЕРАТИВНИХ ПАГОНІВ СТОКОЛОСУ БЕЗОСТОГО	113
Марініч Л. Г., Савлук Я. Ю.	
ВПЛИВ СТРОКІВ СІВБИ НА ФОРМУВАННЯ КОРМОВОЇ ПРОДУКТИВНОСТІ СТОКОЛОСУ БЕЗОСТОГО	115

Рибальченко А. М. ФОРМУВАННЯ ВРОЖАЙНОСТІ НУТУ ЗАЛЕЖНО ВІД ЕЛЕМЕНТІВ ТЕХНОЛОГІЇ ВИРОЩУВАННЯ	117
Червона В. Л. ВПЛИВ ФРАКЦІЙНОГО КАЛІБРУВАННЯ НАСІННЯ КУКУРУДЗИ НА РІВНОМІРНІСТЬ ПОЛЬОВОЇ СХОЖОСТІ	120
Рибальченко А. М. АГРОЕКОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ВИРОЩУВАННЯ СОЇ	122
Філоненко С. В., Самойленко В. В., Дзюба А. В., Кравченко А. В. ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ СИСТЕМ ЗАХИСТУ ПОСІВІВ КУКУРУДЗИ ВІД СЕГЕТАЛЬНОЇ РОСЛИННОСТІ	125
Шагурська Н. В. УРОЖАЙНІСТЬ ЯЧМЕНЮ ЯРОГО ТА ШЛЯХИ ЇЇ ПІДВИЩЕННЯ	128
Філоненко С. В., Швацький В. А., Климова Т. І. ЕФЕКТИВНЕ ЗАСТОСУВАННЯ ХІМІЧНОГО МЕТОДУ БОРОТЬБИ З БУР'ЯНАМИ В ПОСІВАХ БУРЯКІВ ЦУКРОВИХ	130
Юрченко С. О., Бірюкова В. В. АГРОТЕХНІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ РОЗСАДНОГО СПОСОБУ ВИРОЩУ- ВАННЯ ЦУКРОВОЇ КУКУРУДЗИ ДЛЯ ОТРИМАННЯ НАДРАННЬОЇ ПРОДУКЦІЇ	133
Головко М. П., Кулик М. І. АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ УРОЖАЙНОСТІ ЧАСНИКУ ЗАЛЕЖНО ВІД СОРТОВИХ ВЛАСТИВОСТЕЙ ТА УМОВ ВИРОЩУВАННЯ	135
Юрченко С. О., Дудка Є. О. ВЛИВ БІОСТИМУЛЯТОРА НА ФОРМУВАННЯ УРОЖАЙНОСТІ ГІБРИДІВ ОГІРКА ПОСІВНОГО В УМОВАХ ЗАХИЩЕНОГО ҐРУНТУ	139
Дика Д. В. УРОЖАЙНІСТЬ ГОРОХУ ЗАЛЕЖНО ВІД ОБРОБКИ НАСІННЯ БІОПРЕПАРАТАМИ	143
Юрченко С. О., Коляда Д. Ю. ВПЛИВ ПОЗАКОРЕНЕВОГО ПІДЖИВЛЕННЯ НА УРОЖАЙНІСТЬ КУКУРУДЗИ	145
Костенко Р. С., Кулик М. І. УРОЖАЙНІСТЬ БІОМАСИ І НАСІННЯ СОРГО ЦУКРОВОГО ЗАЛЕЖНО ВІД СОРТУ ТА АГРОЗАХОДІВ ВИРОЩУВАННЯ	148
Баган А. В., Чамара Р. С. ДЕКОРАТИВНІ ЯКОСТІ ТА БІОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ РОСЛИН РОДУ <i>Lilium</i>	153
Барат Ю. М., Богун А. І. ОСНОВНІ ХВОРОБИ І ШКІДНИКИ ВІНОГРАДУ ТА ЗАХОДИ БОРОТЬБИ З НИМИ	155

Барат Ю. М., Дудка Є. О. ЗАХИСТ ПЛОДОВИХ КУЛЬТУР ВІД ХВОРОБ У ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ	158
Шакалій С. М. ПОЛІПШЕННЯ ЯКОСТІ НАСІННЯ ПШЕНИЦІ М'ЯКОЇ ОЗИМОЇ	159
Логвиненко В. В., Решитиловський С. В. ПОШИРЕННЯ ОСНОВНИХ ХВОРОБ СОЇ ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ ФУНГІЦИДНОГО ЗАХИСТУ КУЛЬТУРИ	161
Цюркало М. М., Кулик М. І. ОСОБЛИВОСТІ ВИРОЩУВАННЯ ЯЧМЕНЮ ПРИ ЗАСТОСУВАННІ ПОЗАКОРЕНЕВОГО ПІДЖИВЛЕННЯ ПОСІВІВ	164
Барат М. Ю. РІПАК ОЗИМИЙ – КУЛЬТУРА РІЗНОБІЧНОГО ВИКОРИСТАННЯ	167
Барат Ю. М., Бірюкова В. В. ТЕХНОЛОГІЯ ВИРОЩУВАННЯ ЛОХИНИ	170
Барат Ю. М., Лагута А. І. ФОРМУВАННЯ КРОН ТА ОБРІЗУВАННЯ ПЛОДОВИХ ДЕРЕВ ЯК ФАКТОР ПІДВИЩЕННЯ ВРОЖАЙНОСТІ	172
Коваленко Н. П., Дідусенко Р. В. ЕКОЛОГО-ГЕНЕТИЧНИЙ МОНІТОРИНГ СТІЙКОСТІ СУЧАСНИХ ГІБРИДІВ ЦУКРОВИХ БУРЯКІВ ДО ПАТОКОМПЛЕКСУ ЛИСТКОВОГО АПАРАТУ В УМОВАХ ГІДРОТЕРМІЧНОЇ ДЕСТАБІЛІЗАЦІЇ	174

двох років середня врожайність сорту Сокіл при весняній сівбі дорівнювала 19,4 т/га.

При проведенні досліджень у рамках літнього терміну посіву урожай сіна за два роки становив близько 17,4 т/га. У 2024 році він був на рівні 16,4 т/га, а у 2025 році – підвищився до 18,4 т/га. Осінній спосіб посіву показав результати, подібні до сорту Полтавський 5: у 2024 році врожай був низьким – 13,4 т/га, проте у 2025 році він зріс на 6,0 тон і склав 19,4 т/га. Таким чином, за два роки середній урожай за цієї технології досягнув 16,4 т/га.

Отже, найбільш доцільним для досягнення максимальних урожаїв зеленої маси та сіна у сортів Полтавський 52 та Сокіл є весняний строк сівби, хоча літній строк також дає високі показники, що дозволяє господарствам гнучко планувати посіви з урахуванням кліматичних умов і оперативних потреб.

Список літературних джерел:

1.Марініч Л. Г., Мелешко І. В. Вплив строків сівби на формування кормової продуктивності стоколосу безостого ScientificWorldJournal. Bulgaria, Svishtov, Issue №27, September, 2024. DOI: 10.30888/2663-5712.2024-27-00-011

2.Марініч Л. Г., Гусак О. С. Вплив сортових властивостей на формування кормової продуктивності стоколосу безостого. ScientificWorldJournal, Bulgaria, Issue №22, November, 2023. <https://doi.org/10.30888/2663-5712.2023-22-02-019>

ФОРМУВАННЯ ВРОЖАЙНОСТІ НУТУ ЗАЛЕЖНО ВІД ЕЛЕМЕНТІВ ТЕХНОЛОГІЇ ВИРОЩУВАННЯ

**Рибальченко А. М., доцент кафедри селекції, насінництва і генетики,
к. с.-г. н., доцент**

Полтавський державний аграрний університет

Нут звичайний – цінна зернобобова культура, яка поступово розширює посівні площі в Україні завдяки високій посухостійкості, поживній цінності та експортному попиту. Нут є важливим джерелом рослинного білка і відіграє значну роль у забезпеченні продовольчої безпеки населення. Нут добре пристосований до умов недостатнього зволоження, що робить його перспективною культурою для регіонів із посушливим кліматом. Формування врожайності нуту є результатом взаємодії генетичних особливостей сорту та комплексу агротехнічних заходів. Реалізація потенціалу культури можлива лише за оптимального поєднання факторів середовища і технології вирощування. Незважаючи на посухостійкість, нут чутливий до нестачі вологи у фазах цвітіння та наливу бобів. В цей період формується основна частина врожаю, тому дефіцит вологи призводить до опадання квіток і зниження кількості насіння [5, 6].

Сівозміна має вирішальне значення для культури нуту. Розміщення нуту після кращих попередників (зернові колосові культури) сприяє зменшенню поширення хвороб і шкідників, покращенню фітосанітарного стану посівів і підвищенню врожайності. Система обробітку ґрунту має бути спрямована на накопичення та збереження вологи, покращення структури ґрунту і створення сприятливих умов для розвитку кореневої системи. Мінімізація обробітку може бути ефективною в умовах недостатнього зволоження [2].

Сортові ресурси зернобобових культур, зокрема нуту, є стратегічно важливими для аграрного сектору України. Сорти нуту, під час проходження державної кваліфікаційної експертизи на придатність до поширення в Україні, обов'язково оцінюються за показниками їх господарської цінності. Агроекологічну стійкість сортів нуту до хвороб і шкідників визначають за рівнем ураження найбільш поширеними збудниками хвороб та шкідниками. Поширеними є сорти нуту звичайного Буджак (UA), Вента (UA), Єва (DE) Зехавіт (IL), Зодіак (UA), Кіра (DE), Козерог (UA), Лара (DE), Овен (UA), Октавіус (UA), Одисей (), Тріумф (UA) [4].

Інокуляція насіння нуту – це ефективний і економічно вигідний агротехнічний прийом. У сучасних умовах інокуляція насіння є обов'язковим елементом технології вирощування нуту. Інокуляція насіння препаратами на основі бульбочкових бактерій активізує процеси біологічної фіксації азоту, сприяє кращому росту і розвитку рослин і підвищує продуктивність рослин.

Оптимальні строки сівби забезпечують ефективне використання ґрунтової вологи та сприяють дружнім сходам. Ранні строки сівби забезпечують максимальне використання зимово-весняних запасів вологи, формування потужної кореневої системи та рівномірні сходи. Запізнення із сівбою призводить до зниження врожайності через дефіцит вологи та підвищення температур у критичні фази розвитку. Норма висіву та густота стояння рослин впливають на індивідуальну продуктивність рослин і формування структури врожаю. Оптимальна густота рослин забезпечує баланс між індивідуальною продуктивністю та загальною врожайністю. Загущення посівів створює конкуренцію за поживні речовини, спричиняє зменшення кількості бобів на рослині [1].

Система удобрення є важливим фактором формування врожайності. Для формування високого рівня врожайності нуту необхідне внесення фосфорних і калійних добрив. Фосфор стимулює розвиток кореневої системи, калій підвищує посухостійкість і якість насіння. Мікроелементи (молібден, бор) активізують фізіологічні процеси.

Захист рослин від бур'янів, шкідників і хвороб є особливо важливим на ранніх фазах росту та в період формування бобів, особливо контроль бур'янів на початкових етапах росту, коли нут росте повільно. Захист від хвороб (аскохітоз, кореневі гнилі) та шкідників дозволяє зберегти потенціал продуктивності рослин.

Збирання нуту – завершальний і надзвичайно відповідальний етап технології вирощування, від якого значною мірою залежать кількість та якість

урожаю. Нут відносно стійкий до розтріскування бобів, але затримка зі збиранням може призвести до втрат. Збирання нуту найефективніше проводити прямим комбайнуванням у фазі повної стиглості. Своєчасність, правильне налаштування техніки та якісна післязбиральна доробка забезпечують мінімальні втрати і високу якість продукції [3].

Отже, комплексне дотримання елементів технології вирощування забезпечує стабільну врожайність нуту в умовах змінного клімату. Максимальна продуктивність нуту досягається за умови застосування технології вирощування, адаптованої до конкретних ґрунтово-кліматичних умов.

Список літературних джерел:

1. Баган А. В., Шакалій С. М., Барат Ю. М. Формування насіннєвої продуктивності нуту залежно від сорту та інокуляції насіння. *Таврійський науковий вісник*. 2020. Вип. 111. С. 14-21. DOI: <https://doi.org/10.32851/2226-0099.2020.111.2>
2. Мазур В. А., Дідур І. М., Панцирева Г. В., Мордванюк М. О. Енергетична ефективність технологічних прийомів вирощування нуту в умовах зміни клімату. *Сільське господарство та лісівництво*. 2022. № 2 (25). С. 5-13. DOI: <https://doi.org/10.37128/2707-5826-2022-2-1>
3. Петриченко В. Ф., Кобак С. Я., Чорна В. М. Сортова реакція нуту звичайного на кількісне та просторове розміщення рослин на площі в умовах Лісостепу Правобережного. *Корми і кормовиробництво*. 2023. Вип. 96. С. 10-18. DOI: <https://doi.org/10.31073/kormovyrobnytstvo202396-01>
4. Рибальченко А. М., Баган А. В. Аналіз сортових ресурсів нуту звичайного за комплексом господарсько-цінних ознак в Україні. *Український журнал природничих наук*. 2026. № 15. С. 185-193. DOI: <https://doi.org/10.32782/naturaljournal.15.2026.18>
5. Рибальченко А. М. Генетичний потенціал зернобобових культур. *Інтеграція освіти, науки та бізнесу в сучасному середовищі: зимові диспути: тези доп. II Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції* (м. Дніпро, 4-5 лютого 2021 р.). Дніпро, 2021. Т. 2. С. 240-241.
6. Січкач В. І., Лаврова, Г. Д., Колояніді Н. О., Джус Т. О. Нут – перспективне джерело харчового білка. *Journal of Native and Alien Plant Studies*. 2023. Вип. 19. С. 172-193. DOI: <https://doi.org/10.37555/2707-3114.19.2023.295154>